

Svalginflammationer går oftast om av sig själv

Uppdaterad 12.10.2020

Svalginflammationer är vanliga besvär som oftast går om av sig själv. Halsont i samband med en svalginflammation kan lindras med värkmediciner. Svalginflammationer orsakas oftast av virus, och på dem har antibiotika ingen effekt. Om svalginflammationen orsakas av streptokock A (Str A, "angina-bakterien"), behandlar man med antibiotika, huvudsakligen penicillin. Svalginflammation orsakad av streptokocker säkerställs alltid med snabbtest eller svalgodling.

Fler än hundra mikrober kan orsaka svalginflammation, både virus och bakterier

Svalginflammation kan orsakas av olika virus och bakterier. Den vanligaste orsaken till svalginflammation är virus, och då är en antibiotikakur till ingen nytta.

Av bakterierna är streptokock A den vanligaste, men orsaken kan också vara streptokock C eller G.

Virusbetingad svalginflammation

Symtom som tyder på virusbetingad svalginflammation är halsont, hosta, snuva, bindvävshinneinflammation i ögat, heshet, diarré och för virusinfektion typiska hudutslag.

Adenovirus förekommer vanligast hos barn under fem år. Av adenoviruspatienterna har 30–50 procent snuva och hosta, och typiskt för adenovirusinfektion hos barn är hög och långvarig feber. Det finns ingen läkemedelsbehandling för adenovirusinfektion, utan den behandlas utgående från symtomen.

Mononukleos är en svalginflammation orsakad av Epstein–Barrvirus (EBV) som är vanligast i puberteten. Mononukleos kan också orsakas av cytomegalovirus (CMV). Symtom på mononukleos är kraftigt halsont, sväljningssvårigheter, grötigt tal, långvarig feber och ibland andningssvårigheter. Tonsillerna (halsmandlarna) är inflammerade, lymfkörtlarna är förstörade och ibland kan också levern och mjälten förstöras. Ögonlocken kan ibland vara svullna i början. Det finns ingen läkemedelsbehandling som botar mononukleos. Eftersom sjukdomen i värsta fall kan räcka flera veckor, är det viktigt med tillräckligt vätskeintag och att behandla smärtan.

Svalginflammation orsakad av streptokock A kallas halsfluss, på finlandssvenska även angina

Typiskt för en svalginflammation orsakad av **streptokock A** är snabbt insättande symtom, halsont, feber (över 38°C), beläggningar på tonsillerna och svullna ömmande lymfkörtlar på halsen. Andra symtom är huvudvärk och särskilt hos barn ont i magen, illamående och uppkastningar. Behandling för en med test säkerställd streptokockinflammation i svalget är antibiotika, i huvudsak penicillin om patienten inte är allergisk mot det. Streptokock A ligger bakom 14 procent av svalginflammationerna hos vuxna och 25–37 procent hos barn.

Undersökningar

Med intervju klagörs först patientens symtom, hur länge de har räckt och hur svåra de är. Efter det undersöker läkaren patientens svalg och känner på halsens lymfkörtlar.

Ont i halsen beror inte alltid på svalginflammation, utan bakomliggande orsaker kan vara exempelvis reflux (att maginnehåll stiger upp i matstrupen), inflammation

i struphuvudet eller struplocket eller någon annan sjukdom.

Med så kallade Centorpoäng försöker man klargöra sannolikheten för att svalginflammationen orsakas av streptokocker. Följande saker ger en poäng var: 1) avsaknad av hosta (hosta är inte ett symtom på streptokockbetingad svalginflammation), 2) ömmande och svullna lymfkörtlar, 3) svullna tonsiller eller beläggningar på dem och 4) feber över 38 grader. Om poängtalet är 3 eller högre, rekommenderas ett svalgprov.

Blodprov, såsom inflammationsvärdet CRP, är inte till nytta för att bedöma orsaken till svalginflammationen eller dess svårighetsgrad.

Svalginflammation orsakad av streptokocker säkerställs alltid med antingen snabbtest eller svalgodling

Vid en akut svalginflammation rekommenderas om möjligt snabbtest, eftersom man får resultatet snabbt – vanligen redan i samband med mottagningsbesöket. Med de snabbtest som för närvarande är i användning kan man påvisa endast grupp A-streptokocker.

Svalgodling används om en epidemi misstänks eller om patientens symtom är utdragna. Med svalgodling kan också grupp C- och G-streptokocker påvisas.

Svalginflammation behandlas enligt symtomen

Målet med behandlingen är att lindra och förkorta symtomen.

Halsont kan behandlas med lokalt verkande egenvårdsläkemedel, såsom sugtabletter eller munsprej, som fås på apotek utan

recept. Deras effekt verkar dock vara rätt anspråkslös.

Av värkmedicinerna lindrar paracetamol smärtan vid svalginflammation, och risken för biverkningar är liten. Det är lättare att äta om man tar värkmedicin en halv timme före måltiden. Vid mononukleos måste man komma ihåg den eventuella leverpåverkan som paracetamol kan ha.

Svalginflammation orsakad av streptokocker behandlas med antibiotika

För behandling av svalginflammation orsakad av grupp A-streptokocker används i första hand V-penicillin: för vuxna 2–3 miljoner enheter/dygn och för barn 50 000–100 000 enheter/kg/dygn fördelat på tre doser i tio dygn.

Särskilt för små barn som inte kan ta penicillin är amoxicillinmixtur ett alternativ. Om patienten är allergisk mot penicillin beslutar läkaren om vilken antibiotika som används.

Antibiotikabehandling har konstaterats förkorta symtomen vid streptokockbetingad svalginflammation med cirka 2,5 dagar. Om antibiotikakuren inte lindrar symtomen inom några dagar bör patienten uppsöka läkaren på nytt.

Också vid svalginflammation orsakad av C- eller G-streptokocker med hög feber och kraftiga svalgsymtom rekommenderas antibiotika.

Återkommande svalginflammationer

Om patienten har haft minst fyra svalginflammationer med kraftiga symtom inom ett år, eller tre inom ett halvt år, talar man om återkommande svalginflammation.

Största delen (90–96 %) av dem som lider av återkommande svalginflammation har i sitt svalg också sådana bakterier som penicillin inte biter på. Då används cefalosporin eller klindamycin som läkemedel. Om inte heller byte av antibiotika hjälper, rekommenderas besök hos en specialläkare i öron-, näs- och halssjukdomar.

Tonsilloperation

Operation där tonsillerna avlägsnas rekommenderas om patienten trots effektiv läkemedelsbehandling har haft halsfluss minst fyra gånger under ett år eller minst tre gånger under ett halvt år, om en halsböld inte läks med att den öppnas och med läkemedelsbehandling, eller om bölden återkommer.

Hos vuxna avlägsnas tonsillerna vanligen efter den andra halsbölden. Hos barn görs ingreppet redan efter den första bölden. Också hos vuxna avlägsnas tonsiller redan efter den första bölden om den har varit dubbelsidig.

Streptokockepidemier

En epidemi anses föreligga om infektion med streptokock A inom en månad har förekommit hos två eller flera familjemedlemmar eller hos minst 20 procent av medlemmarna i en grupp (exempelvis daghem, skola, armén och liknande) I sådana fall tas svalgodling på alla de som hör till gruppen, antingen de har symtom eller inte.

Alla som konstateras ha smitta med streptokock A behandlas samtidigt. De som blivit smittade kan återgå till daghemmet, skolan, armén eller arbetet ett dygn efter inledd läkemedelsbehandling, om tillståndet är gott. Efter behandlingen behöver svalgodlingen inte mera kontrolleras om symtomen inte återkommer.

Mera information om ämnet

[Omaolo](#) är en tjänst där du kan bedöma ett enskilt symptom (såsom halsont) eller hälsoproblem. Enligt dina svar får du en rekommendation om åtgärder och vårdanvisningar.

Terveyskirjasto (på finska):

- [Halsont](#)
- [Svalginflammation \(halsfluss\)](#)
- [Svalginflammation hos barn](#)
- [Mononukleos](#)

De organisationer som omnämns i patientversionen ger mera information i ämnet. Finska Läkarföreningen Duodecims redaktion för God medicinsk praxis svarar inte för kvaliteten eller tillförlitligheten på uppgifter som andra organisationer har gett.

Författare

Patientversionen är uppdaterad utifrån Finska Läkarföreningen Duodecims [rekommendation God medicinsk praxis](#) av medicinska redaktören **Kirsi Tarnanen**. Texten har granskats av **arbetsgruppen för rekommendationen God medicinsk praxis** om Svalginflammation.

Översättningen till svenska är bekostad **Finska Läkaresällskapet**.

Ansvarsbegränsning

God medicinsk praxis- och Avstå klokt-rekommendationerna är sammandrag gjorda av experter gällande diagnostik och behandling av bestämda sjukdomar.

De ersätter inte läkarens eller annan hälsovårdspersonals egen bedömning av vilken diagnostik, behandling och rehabilitering som är bäst för den enskilda patienten då behandlingsbeslut fattas.